

Hildegard

Van Irma Joubert verschenen eerder bij Uitgeverij Mozaïek:

Het meisje uit de trein

Het spoor van de liefde

Tolbos

Kind van de rivier

Pontenilo

Kronkelpad

IRMA JOUBERT
Hildegard

Vertaling: Dorienke de Vries

Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk Forest Stewardship Council® (FSC®) draagt. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier 100% chloor- en zwavelvrij gebleekt.

ISBN 978 90 239 9496 1 (boek)
ISBN 978 90 239 9637 8 (e-book)
NUR 342

Vertaling Dorienke de Vries
Ontwerp omslag Wil Immink Design
Foto omslag Mark Owen / Trevillion Images
Auteursfoto Dick Vos
Lay-out/dtp Gerard de Groot

Oorspronkelijk verschenen bij LAPA uitgewers (Edms.) Bpk., Pretoria, Zuid-Afrika, onder de titel *Immer wes*. Ten behoeve van de Nederlandse markt licht bewerkt door de auteur.

Oorspronkelijke uitgave © 2015 Irma Joubert
Nederlandse vertaling © 2016 Dorienke de Vries

Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer

www.uitgeverijmozaiek.nl

Alle rechten voorbehouden

Voor Melanie

'Hildegard?'

Instinctief kijkt ze op, maar meteen ook slaat ze haar ogen weer neer.

'Hildegard von Plötzke?' Ze hoort het ongeloof in zijn stem. 'Nee maar! Hildegard von Plötzke uit Königsberg. Hoe raak jij hier in vredesnaam verzeild?'

Ja, hoe is ze hier in vredesnaam verzeild geraakt?

En sterker nog: zó?

1

In haar allereerste herinnering schijnt een geel licht door het raam naar binnen en staat Nanny gebukt over haar heen om haar uit haar ledikantje te tillen. Het beeld blijft vaag, zoals de oude foto's in moeders album dat ze altijd heeft bewaard.

Een ander beeld is dat van vader aan het hoofd van een lange tafel, maar ook dat is dof en onscherp. Het kan evengoed een foto zijn die ze ooit heeft gezien.

De rode nacht waarin Nanny haar uit bed tilde, is duidelijker. De rode nacht waarin ze uit Rusland moesten vluchten.

Ergens wordt geschreeuwd.

Haar hoofd is nog vol donkere slaap en haar ogen zijn te zwaar om ze open te doen. Ja, er schreeuwen mensen. Ver weg.

Ze hoort de deur opengaan. Nanny komt binnenrennen. 'Come, Hildegard.'

Voor ze rechtop kan gaan zitten, heeft Nanny de donsdeken al om haar heen geslagen en haar opgetild. Ze snapt er niets van. 'Wat is er, Nanny?'

Nanny zegt niets. Met korte, haastige passen loopt ze de kamer uit. Nergens brandt licht, maar van buitenaf schijnt een rode gloed naar binnen. 'Waarom is alles rood?' vraagt Hildegard.

Op de trap komen ze vader tegen. Hij neemt haar van

Nanny over. ‘Haal schoenen en een jas voor het kind en kom dan naar mijn studeerkamer.’

‘Yes, Herr Von Plötzke.’

Met twee treden tegelijk rent vader de trap af. ‘Wat is er, papa?’

‘*Sei still.*’

De ruwe stof van zijn jasje schuurt langs haar wang en de vage rookgeur ervan kriebelt in haar neus. Angstig drukt ze zich nog steviger tegen vaders brede borst. Vader rent de eetkamer door naar de studeerkamer. ‘Ik pak het geld, Charlotte,’ zegt hij terwijl hij gehaast naar een kast loopt.

‘Eerst de deur opendoen,’ zegt moeder. Haar stem klinkt raar, alsof haar keel wordt dichtgeknepen.

Dan begint vader te toveren. Echt te toveren, niet voor een grapje. Zachtjes zegt hij iets tegen de kast – het lijkt wel een beetje op ‘abracadabra’ – en daar glijdt de hele boekenkast zomaar opzij.

‘Hoe kan dat, papa?’

Hij steekt een lamp aan en geeft die aan moeder. ‘Vlug! Ik wil niet dat iemand het licht ziet.’

‘Papa, wat is er?’

Het is moeder die antwoord geeft: ‘Stil, Hildegard.’

Als moeder iets heeft gezegd, houdt Hildegard altijd op met vragen.

Nanny komt terug met schoenen en een jas, en vader zet Hildegard op de grond. Nanny pakt haar hand en zegt in haar rare Duits: ‘Voorzichtig, omlaag op de trap.’

De vloer is ijskoud aan Hildegards blote voetjes en het gele licht verspreidt maar een flauw schijnsel in het donker. Voorzichtig loopt ze de trap af, achter moeder die met de lamp als eerste via de smalle, hoge treden naar beneden gaat. ‘Ik zie niks,’ zegt ze tegen Nanny.

‘Voortmaken, Hildegard.’ Moeders stem is streng.

Onder aan de trap, diep in de buik van de wereld, begint een smalle gang. Verbaasd blijft Hildegard staan. Ze wist niet dat er een geheime gang onder hun huis liep. De bittere kou

kruipt tegen haar benen op. Achter haar vergrendelt vader de deur en dan komt ook hij haastig naar beneden. Hij tilt haar op; nu zijn haar voeten niet langer koud. Zo hard ze kunnen, rennen ze allemaal het gangetje door; moeder voorop met het licht, dan Nanny met de donsdeken en een bundel kleren, dan vader met haar op de arm.

Er is iets ergs. 'Wat is er, papa?'

'Stil nou.'

Aan het eind van de gang staat een ladder die uitkomt bij een deur. Vader zet haar neer, klimt de ladder op en doet de deur open. 'Vlug! Charlotte, jij doet de deur achter je dicht zodra iedereen boven is.'

Hildegard klautert omhoog, met Nanny pal achter zich aan. Ergens briest zachtjes een paard. Pas wanneer moeder met het licht ook boven is, ziet ze waar ze zijn. 'De gang gaat naar het koetshuis.'

'Ja, dat klopt. Nu vlug in de koets, dan help ik je vader met de paarden.' Nanny's stem klinkt een beetje boos. Er is iets ergs. Iets heel ergs.

Vader struikelt ergens over. Hij vloekt. Dat is naar, want vloeken is zonde en dan komt de duivel je halen, heeft Nanny verteld.

Eindelijk stapt ook Nanny in. Ze doet het deurtje dicht, waarna de koets in beweging komt.

'Waar is papa?' vraagt Hildegard bang.

'Sst!' Nanny bedelft haar bijna onder de deken. Hildegard probeert zich eronderuit te wriemelen, ze wil zien wat er gebeurt.

'Zit stil, Hildegard,' zegt moeder.

Als ze haar hoofd onder de deken uit heeft gewurmd, vraagt ze: 'Waar is papa?'

'Hij ment de paarden,' zegt Nanny zachtjes. 'Kom, doe je jasje eens aan en geef je voeten hier, dan kan ik je je schoenen aantrekken.'

Nu weet ze zeker dat er iets ergs aan de hand is, want vader ment anders nooit zelf. 'Waarom?'

‘Hildegard, houd je mond,’ waarschuwt moeder nog strenger dan eerst.

Ze houdt haar mond. Door het raampje ziet ze de fletse sterren hoog boven hen. Verder is het donker. Er is geen maan, alleen die rode gloed overal. Ze draait zich om. Achter hen zijn de omtrekken van een groot huis, een donkere vlek tegen de rode gloed. De grote ijzeren hekken staan open. Dat klopt ook niet, dat is anders nooit zo.

Nu moet ze weten wat er aan de hand is. ‘Waarom rijden we in het donker?’ fluistert ze tegen Nanny. ‘Waarom is er zo’n grote brand achter het huis?’

Weer is het moeder die antwoord geeft. ‘Dat zijn de bolsjewisten,’ zegt ze met die rare stem. ‘Als je vader bijtijds naar me had geluisterd, zaten we nu niet met al deze ellende. Ik heb alles moeten achterlaten. Alles!’

De paarden gaan over in draf en de koets hotst erachteraan.

‘Mijn juwelen, mijn bontjassen, alles...’ Moeders stem klinkt heel boos.

‘We gaan een poosje weg, Hildegard,’ zegt Nanny zachtjes.

Een poosje weg? Ze gaan weleens naar het huis aan zee, maar alleen in de zomer, als het warm is. En soms gaan ze naar Herr Baron Von Schwarz. Dan gaat vader jagen met de andere mannen, terwijl moeder met de vrouwen theedrinkt. Maar ’s nachts reizen doen ze nooit. ‘Gaan we weg omdat er brand is?’

Nanny gebaart dat ze stil moet zijn en streelt haar haren. Moeder zucht. ‘Ach, leg jij dat kind toch uit wat er aan de hand is. Ik heb nu de kracht niet voor dat eeuwige gevraag van haar.’

Nanny zoekt haar hand onder de deken. ‘We gaan een poosje weg,’ zegt ze opnieuw, meer niet.

‘O.’ Plotseling schiet Hildegard iets anders te binnen. Haar hart slaat zomaar een slag over en haar adem giert in haar keel. ‘Maar Nanny, hoe met het dan met...?’

Het volgende ogenblik knalt er een pistoolschot door de ijzige nacht, en onmiddellijk daarna een tweede. Hildegard

gilt van schrik. De paarden steigeren hoog op, de koets helt gevaarlijk opzij en schiet dan plotseling naar voren. Geschrokken slaan de paarden op hol. De koets schudt wild heen en weer.

Hildegard voelt Nanny's armen om zich heen. Verschrikt klampt ze zich aan Nanny vast. Het lijkt wel of de koets zal omvallen. *'Hilf uns, Herr, hilf uns,'* prevelt Nanny.

Gelukkig weet vader de koets op de weg te houden tot de paarden weer in een rustige draf overgaan en de koets weer rustig schommelt. Er wordt niet meer geschoten. Hildegard doet haar ogen open. God heeft hen geholpen, beseft ze. Nanny vertelt haar elke dag over God.

Ze rijden een heel eind. Ze nestelt zich knus op Nanny's zachte, warme schoot. Eigenlijk is het best fijn, ook al schudt de koets een beetje. De slaap trekt door haar heen en maakt haar loom.

Plotseling blijft de koets staan. Hildegard kijkt op. *'Waar zijn we?'*

'Bij het station. We gaan verder met de trein,' antwoordt Nanny. *'Je vader is gauw even kaartjes aan het kopen.'*

Wanneer het koetsdeurtje weer opengaat, zegt moeder: *'Ik hoop dat je eersteklaskaartjes hebt genomen. Het is een lange reis naar Königsberg.'*

Königsberg?

Vader steekt zijn hand uit om moeder uit de koets te helpen. *'Kom nou, Charlotte. Ik heb de kaartjes gekocht die beschikbaar waren.'*

Moeder recht haar rug, tilt haar wijde rok wat op en klimt langzaam de treetjes van de koets af. *'Kom, Hildegard.'* Haar stem is van ijs.

Nanny stapt als laatste uit, met de opgerolde deken in haar armen. Ze valt bijna over de loshangende punten.

De kou bijt in Hildegards neus en wangen. Ze probeert dieper in haar jasje te duiken en trekt haar schouders op, zodat haar handen in de mouwen verdwijnen.

Het station is maar klein, lang zo groot niet als dat van Sint

Petersburg. De trein staat al te wachten en blaast dikke wolken witte rook langs het spoor. Er staan nog meer mensen, allemaal in dekens gehuld. Ze spreken Russisch. Alle knechten en dienstbodes bij hen in huis spraken ook Russisch. Hildegard kan het goed verstaan, net als Engels, want Nanny is Engels.

Vader helpt moeder met instappen en dan stapt ook Nanny in. Vader tilt Hildegard op en geeft haar aan Nanny, zomaar door het raam.

‘Gaat u ook mee?’

‘Ja, Hildegard, ik kom eraan.’ Ze is trots op haar vader: hij is groot en hij heeft een mooie stem.

Ze rijden een hele tijd, terwijl Hildegard slaapt op Nanny’s brede schoot. Het wordt dag en later is het al bijna middag. Bij hen in de coupé zitten nog meer grote mensen. Moeder praat met niemand, daar is ze te nijdig voor. De andere volwassenen praten wel; ze hebben het over de oorlog. Hildegard heeft al gehoord van de oorlog met Japan. Japan is het land waar het prinsesje Koong-se woonde. Nanny heeft haar het verhaal van Koong-se en Chang verteld. Op de blauwe borden in de eetkamer staan er plaatjes van. De volwassenen hebben het over tsaar Nicolaas de Tweede. Dat is de koning van Rusland, weet ze, en net als Koong-se woont hij in een kasteel.

‘Volgens mij zitten de bolsjewisten achter de Duitse adel aan,’ zegt de man met de grootste snor. ‘Veel landeigenaren hebben geholpen bij het onderdrukken van de opstand, vooral in Sint Petersburg.’

Wat een rare naam, bolsjewisten. Hoewel... Koong-se en Chang zijn ook rare namen.

Het gesprek van de volwassenen gaat verder, over Lenin, het Winterpaleis en Bloedige Zondag. Winterpaleis klinkt als iets uit een verhaal, maar bloed? Hu! En bloed op zondag klinkt als een vreselijke zonde. Allemaal bangmakerij. Hildegard houdt niet van bloed, dus gaat ze aan andere dingen denken.

Vader was verbaasd toen ze het verhaal van Koong-se en Chang bleek te kennen. Hij had een bord uit de kast gehaald zodat ze er even aan kon voelen. ‘Dat verhaal is door de oude kruisvaarders uit China meegenomen,’ vertelde hij.

Terwijl de trein puffend en blazend de hellingen beklimt en heuvelafwaarts hoe langer hoe sneller over de rails klikklakt, vertelt vader haar over Koerland, waar zijn voorgelacht vroeger heeft gewoond. Het waren allemaal ridders van de Duitse Zwaardbroeders. Ze droegen harnassen, reden op paarden, vochten met zwaarden en brachten de Bijbel naar het woeste Oosten.

Hildegard begrijpt het. Ze waren net als de kruisvaarders die het verhaal van Koong-se en Chang uit China meenamen.

‘Ik hoor nog steeds bij die ridderorde, Hildegard, al dragen we geen harnas meer en vechten we niet meer met een zwaard. Tegenwoordig helpen we mensen die het moeilijk hebben.’

Vader is echt heel dapper.

Moeder snuift, maar vader doet alsof hij het niet hoort. Dat doet Hildegard ook weleens, maar als zij het probeert, werkt het nooit.

‘We gaan nu bij Königsberg wonen. Daar hebben je moeder en ik gewoond voor we naar Rusland verhuisden.’

‘En ik dan? En Nanny?’

‘Nee, jij kwam pas toen we al in Sint Petersburg woonden.’

‘Ligt Königsberg in Koerland?’

‘Dat heet nu allemaal Pruisen en Königsberg is de hoofdstad van Oost-Pruisen.’

Mooie namen zijn dat: Königsberg en Koerland.

De nacht is vol harde, vreemde geluiden waar je bang van wordt, zodat je niet kunt slapen. We ontsnappen aan de bolsjewisten, denkt Hildegard. Hoe zouden die eruitzien? Maar het plaatje dat ze ineens voor zich ziet, van wrede, behaarde monsters met dikke wangen, die met hun lange armen de Duitsers proberen te grijpen, jaagt haar zo’n angst aan dat

ze meteen aan iets anders gaat denken.

Toen Koong-se ontsnapte, samen met Chang, joeg haar vader haar over de brug achterna met een zweep in zijn hand. Als hij ze te pakken krijgt, slaat hij ze vast en zeker dood, vertelde Nanny altijd. Zelfs toen ze later samen op een afgelegen eiland woonden, vonden de soldaten hen nog. Gelukkig veranderden de goden hen toen in twee duiven, die zo ver weg vlogen dat niemand ze ooit kon terugvinden.

Maar Hildegard wil liever geen duif worden.

De lichten van de trein vormen een lange, witte tunnel door het duister van de nacht. Klik-klak, klik-klak – steeds verder weg van de blauwe borden in de vitrinekast van de eetkamer in Sint Petersburg.

Het huis, dat net buiten Königsberg staat, is voor Nanny en Hildegard allebei onbekend. Het is een kil kasteel met gangen en kamers en zo veel deuren dat je er helemaal van in de war raakt. In dit huis is moeder opgegroeid. Iedereen in huis kent vader en moeder, alleen Hildegard en Nanny zijn er vreemd. Ze bekijken de keuken, de eetzaal met de lange tafel, de salons, de muziekkamer, de bibliotheek en de rookkamer van de mannen.

‘*Smoking room*,’ zegt Nanny met opgetrokken neus. Hildegard houdt haar hand stijf vast.

De vreemde huishoudster, Frau Wagner, laat hun alles zien. Ze loopt kaarsrecht en spreekt Duits in plaats van Russisch. Nadat ze een brede trap op gelopen zijn, bekijken ze moeders slaapkamer en haar boudoir.

‘Wat is dit?’

Nanny gebaart dat ze nog even haar mond moet houden. Ze weet dat Nanny haar later alles zal uitleggen.

Ze zien ook vaders slaapkamer en studeerkamer, dan de logeerkamers en een tweede kamer vol boeken. Door het raam aan de voorkant kun je de grote tuinen zien en in de verte de gebouwen van Königsberg. Aan de achterkant zijn de stallen en de varkenshokken, en ook het lange, lage

gebouwtje met de kamers van de knechten en de dienstmeisjes.

Aan het eind van de gang gekomen zegt Frau Wagner: 'Dit is jouw kamer.'

Hildegard kijkt om zich heen. Het is een grote kamer, en het bed heeft prinsessengordijntjes van kant rondom. Er staat een toilettafel met een spiegel, een waskom en een beker. De borstel, de kam en de handspiegel zijn versierd met roze roosjes. In de spiegel ziet Hildegard haar twee stijve, blonde vlechtjes die Nanny met twee grote strikken heeft vastgemaakt. Ze heeft nog nooit een prinses gezien die zulke stijve vlechtjes had. In de hoek is een haard met een vuurtje erin dat de hele kamer verwarmt. Er staat maar één bed.

Frau Wagner opent een tweede deur. 'Dit is je speelkamer.'

Deze kamer is kleiner. Er staan kasten in en er hangen boekenplanken, en er staat ook een oud hobbelpaard. Op de vloer ligt een groot, kleurig kleed en voor het raam staat een grote fauteuil.

Zoekend kijkt Hildegard rond. 'Waar is Nanny's kamer?'

Frau Wagner heeft een lange, spitse neus en strenge ogen. Misschien zien bolsjewisten er wel een beetje zo uit. 'Zij slaapt in het personeelskwartier beneden, naast de keuken.' De stem van Frau Wagner is even streng als haar ogen.

Naast de keuken? Er drukt iets zwaars op Hildegards borst, waardoor ze bijna niet kan ademen. De keuken? Dat is aan de andere kant van het huis! 'Ik kan niet...'

Nanny legt haar vinger op Hildegards mond. 'We hebben het er later wel over,' zegt ze zacht.

De woorden verdwijnen, maar dat zware gevoel niet.

Frau Wagner draait zich om. 'Het diner is stipt om zeven uur en jullie eten in de ontbijtkamer.'

Zodra de deur achter haar is dichtgevallen, zegt Hildegard: 'Ik wil niet alleen slapen en die vrouw is een bolsjewist.'

'Een bolsjewist? Welnee, bolsjewisten spreken Russisch. Kom, dan gaan we eens kijken wat er in deze kast zit,' en Nanny doet de kastdeuren open.

